

MTBT KÖNYVTÁRI ADATLAP

nyilvántartási szám: **454**

Szerző:	Ahmet Davutoğlu
Cím:	Stratégiai mélység - Törökország nemzetközi helyzete
Eredeti cím:	<i>Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu</i>
Fordította:	Nagy Marietta
Szakmai lektor	Csáki Éva
Kiadás helye és éve:	Budapest, 2017.
Kiadó:	Antall József Tudásközpont
Oldalszám:	516
Nyelv:	magyar
Copyright:	Küre Yayınları, 2001 Hungarian translation © Nagy Marietta, 2016 Hungarian edition © Antall József Tudásközpont, 2016
ISBN:	978-615-5559-13-6
HU ISSN:	
Elektronikus változat:	
Példányszám a könyvtárban:	1
A kötetet Gonda István adományozta a Magyar-Török Baráti Társaságnak 2021 -ben	

TARTALOM

A szerzőről	5
Előszó (Ahmet Davutoğlu)	7
A magyar kiadás elé (Martonyi János)	17
Bevezető	19

ELSŐ RÉSZ

FOGALMI ÉS TÖRTÉNELMI KERET

Első fejezet

Hatalmi paraméterek és a stratégiai tervezés	31
I. A hatalmi képlet és elemei	32
1. Állandó tényezők: földrajz, történelem, népesség és kultúra	33
2. Változó tényezők: gazdaság, technológia és katonai kapacitás	38
3. Stratégiai mentalitás és kulturális identitás	42
4. Stratégiai tervezés és politikai akarat	44
II. Az emberi tényező és sokszorozó hatása a stratégia formálódásában	47
III. Egy alkalmazási példa: a hadiipar	50
1. A hatalmi paraméterek és a hadiipar	50
2. Törökország hatalmi paraméterei és védelmi struktúrája	53

Második fejezet

A stratégiaelmélet hiányossága, és annak következményei	57
I. Törökország hatalmi tényezőinek újraértékelése	57
II. A stratégiaelmélet hiányossága	59
1. Intézményi és szerkezeti háttér	59
2. Történelmi háttér	63
3. Lélektani háttér: a megosztott én és a történelmi tudat	69

Harmadik fejezet

Történelmi örökség, és Törökország nemzetközi helyzete	73
I. Törökország nemzetközi helyzete a történelmi folyamatban	73
II. A hidegháború utáni korszak, és a nemzetközi helyzet külső paraméterei	80
III. Politikai kultúra, és a nemzetközi helyzet belső paraméterei	85
1. Történelmi örökség és a politikai kultúra háttérre	85
2. Történelmi folytonosság, és a politikai irányzatok	89
3. A hidegháború utáni korszak és a politikai irányzatok	94

MÁSODIK RÉSZ

ELMÉLETI HÁTTÉR: LÉPCSŐZETES STRATÉGIA ÉS TÉRSÉGI POLITIKA

Első fejezet

Geopolitikai elméletek: a hidegháború utáni korszak és Törökország	101
I. Téralfogás, földrajzi definíciók és térképek	101
II. Geopolitikai elméletek és globális stratégiák	105
III. A hidegháború utáni korszak és a geopolitikai vákuumterületek	111
IV. Törökország geopolitikai struktúrájának újraértékelése	116

Második fejezet

A környező szárazföldi térség: Balkán–Közel-Kelet–Kaukázus	119
I. Történelmi-geopolitikai nehézségek, és a Balkán	119
II. Az Ázsiára nyíló kapu és a Kaukázus	123
III. A Közel-Kelet, egy megkerülhetetlen <i>binterland</i>	127
IV. A környező szárazföldi térségbeli rugalmas határok, és a szomszédos országokhoz fűződő kapcsolatok	138

Harmadik fejezet

A környező tengeri térség: Fekete-tenger, a Földközi-tenger keleti medencéje, Öböl, Kaszpi-tenger	145
I. Történelmi háttér	145
II. A hidegháborús korszak és Törökország tengeri politikája	148
III. A hidegháború utáni korszak és az új tengeri stratégia tényezői	151
1. A fekete-tengeri térség és a kapcsolódó vízi utak	152
2. Eurázsia stratégiai csomópontjai: a tengerszorosok	154
3. A Földközi-tenger keleti medencéje: az Égei-tenger vidéke és Ciprus	161
4. A Perzsa-öböl és az indiai térség	170
5. A Kaszpi-térség	171

Negyedik fejezet

A környező kontinentális térség: Európa, Észak-Afrika, Dél-Ázsia, Közép- és Kelet-Ázsia	173
I. Kontinentális politikák és definíciók a hidegháború utáni korszakban	174
II. A globális és regionális hatalmak környező kontinentális térséget érintő politikái	178

III. Törökország környező kontinentális térségének fő tényezői . . .	182
1. Az <i>Európa</i> fogalom változása, és Törökország	186
2. Ázsiai mélység	189
3. Az afrikai nyitás	192
4. A kontinensek közötti kölcsönhatási régiók: Atlantikum, sztyeppék, Észak-Afrika, Nyugat-Ázsia	195

HARMADIK RÉSZ

ALKALMAZÁSI TERÜLETEK: STRATÉGIAI ESZKÖZÖK ÉS REGIONÁLIS POLITIKÁK

Első fejezet

Törökország stratégiai kapcsolatai és külpolitikai eszközei 207

I. Az atlanti tengely és Törökország	
a NATO új stratégiai küldetése keretében	210
1. Az amerikai stratégia és a NATO	211
2. A hidegháború utáni korszak – a NATO új küldetése	214
3. A koszovói hadművelet, és a NATO globális küldetésének meghatározása	215
4. A NATO új stratégiai koncepciója és Törökország	216
II. Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ)	224
III. Az OIC: Afroázsia geopolitikai és geokulturális befolyási övezete	229
1. Az iszlám világ a 20. században: fogalmi és politikai változás	229
2. A hidegháború utáni időszak, és az iszlám világ a 21. században	232
3. Törökország és az iszlám világ	237
4. Az OIC jövője és újjászervezése	244
IV. ECO: ázsiai mélység	247
V. BSEC: a sztyeppék és a Fekete-tenger	252
VI. A D-8 és az Ázsia–Afrika kapcsolatok	258
VII. A nemzetközi gazdaságpolitika és a G20	259

Második fejezet

Stratégiai fordulat, és a Balkán 265

I. A rendszer ellentmondásai, és a Balkán a hidegháború utáni korszakban	266
II. Régió belüli egyensúlyi viszonyok a hidegháború után	273
III. A boszniai válság és a daytoni egyezmény	275
IV. A NATO-beavatkozás, és Koszovó jövője	279
V. Törökország Balkán-politikájának alapjai	284
1. A történelmi örökség és a Balkán	286
2. A régiók közötti függőség	288

3. Régió belüli egyensúlyi viszonyok	288
4. A régiót átfogó politikák	290
5. Globális stratégiai eszközök a balkáni politikában	290

Harmadik fejezet

Közel-Kelet: a globális gazdaságpolitikai és stratégiai egyensúly kulcsa 293

I. A Közel-Kelet nemzetközi helyzetét befolyásoló tényezők	293
1. Földrajzi és geopolitikai faktor	294
2. A történelmi és geokulturális faktor	296
3. Geoökonómiai faktor	300
II. A globális hatalmak és a Közel-Kelet	306
1. Az amerikai stratégia legfőbb paraméterei és a Közel-Kelet	308
2. Az európai hatalmak és a Közel-Kelet	313
3. Az ázsiai hatalmak és a Közel-Kelet	317
III. A régió belüli egyensúlyi viszonyok és a Közel-Kelet	319
1. A regionális geopolitika és a stratégiai háromszög mechanizmusa	319
2. Az arab világ belső egyensúlyi viszonyai: az arab nacionalizmus válsága, és a politikai legitimitás kérdése	325
3. Izrael új stratégiája és a Közel-Kelet	335
IV. A közel-keleti politika fő dinamikái és Törökország	354
1. Törökország észak-közel-keleti politikája a nemzetközi konjunktúra tükrében	354
2. A közel-keleti geopolitikai változás, és Törökország észak-közel-keleti (Kelet-Földközi-tenger–Mezopotámia) politikája: Törökország–Szíria–Irak	355
3. Törökország közel-keleti politikája a török–arab kapcsolatok tükrében	362
4. A Törökország–Izrael kapcsolatok globális és regionális dimenziói	372
5. A történelmi mélységtől a geopolitikai kölcsönhatásig: Törökország és Irán kapcsolata	380
6. A kurdkérdés, Észak-Irak és Törökország a globális és regionális egyensúly szempontjából	388

Negyedik fejezet

Közép-Ázsia politikája Eurázsia hatalmi képletében 403

I. Közép-Ázsia nemzetközi helyzetét befolyásoló tényezők	403
1. A földrajzi és geopolitikai faktor	403
2. A történelmi és geokulturális faktor	405
3. A demográfiai és geoökonómiai tényező	408

II. A Szovjetunió utáni korszak, és a közép-ázsiai változás	411
III. A nemzetközi hatalmi egyensúly, és Közép-Ázsia a hidegháború utáni korszakban	414
1. A globális hatalmak és Közép-Ázsia	414
2. Az Ázsián belüli egyensúlyi viszonyok, a regionális hatalmak és Közép-Ázsia	423
3. A régióon belüli egyensúlyok	426
IV. A török külpolitika és a közép-ázsiai stratégia	429
1. A szolámtól a stratégiáig – Törökország közép-ázsiai politikája .	429
2. Törökország Közép-Ázsiára irányuló stratégiai preferenciái .	433
Ötödik fejezet	
Az Európai Unió: egy többdimenziós és többsíkú kapcsolat elemzése	441
I. Diplomáciai/politikai kapcsolatok síkja	443
II. A gazdasági/társadalmi elemzés síkja	447
III. A jogi elemzés síkja	451
IV. A stratégiai elemzés síkja	454
1. Globális dimenzió	455
2. A kontinentális dimenzió	457
3. A regionális dimenzió	459
4. Példa a kétoldalú elemzésre: a történelmi mélység és a török– német kapcsolatok a hidegháború utáni időszakban	463
V. A civilizációs/kulturális változás síkja	468
1. Régi-új reakcióként az EU történelmi háttere	468
2. A történelmi háttér, és az EU–Törökország kapcsolatok a frontosodás/integráció ingájában	470
3. Civilizációk közötti kölcsönhatás, és a Törökország–EU kapcsolatok	474
VI. A Törökország–EU kapcsolatok a történelmi reflexek béklyójában	480
Befejezés	485
Utószó (Hóvári János)	497
Név- és tárgymutató	505